

ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN KARAKTERİSTİK VE YAPISAL ÖZELLİKLERİ

CHARACTERISTICS AND NATURE OF THE CHILDHOOD DELINQUENCY

Ufuk TOPRAK*

Özet : Çocuklara özel bir ceza hukukunda, suç işlemiş çocukları eğitmek ve ya korumak amacıyla uygulanan tedbir ve ya cezaların amaçlarına hizmet edip edemeyeceği sorusuna daha iyi bir yanıt bulabilmek için çocuk suçluluğunu yetişkin suçluluğundan ayıran karakteristik ve yapısal özelliklerin iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu çalışmayla çocuk suçluluğunun ayırt edici özellikleri bilimsel araştırmalar ışığında kısa bir incelenmeye tabi tutulacaktır.

Anahtar Sözcükler : Çocuk, Çocuk Suçluluğu, Episode mi yoksa Kriminal Kariyer mi?, Çocuk Ceza Hukukunda Eğitim ya da Koruma Düşüncesi, Gizli Suçluluk.

Abstract : In order to achieve an adequate answer to the question within a special criminal law for children, whether the disciplinary or precautionary measures or sentences for the children accomplish their goal or not, one has to figure out, to what extent the childhood delinquency with respect to the characteristics and the nature differs from the adult criminal law.

The ongoing work will pursue this matter in due consideration of scientific analyses.

Key Words : Child, child crime, episode or criminal career? Educational or precautional theory in infant criminal law, undetected criminality.

---

* LL.M Doktora, Heinrich Heine Üniversitesi

GİRİŞ

Çocuk/genç suçluluğu¹ ve bunlar tarafından işlenen suçlara karşı verilmesi gereken cezai tepkilerin gerekli olup olmadığı, eğer gerekliyse bu tepkilerin hangi ölçüde gerçekleşmesi gerektiği sorusuna daha iyi bir cevap bulabilmek için tespiti yapılması gereken iki önemli faktör vardır. Bunlardan ilki, çocuk/genç suçluluğunun karakteristik özelliklerini bilmek, ikincisiyse, çocuk/genç suçluluğunun form ve yapısını bilimsel verilerle tespit edebilmek. Çünkü, çocuk/genç suçluluğu kendini ilk etapta, karakteristik ve de şekilsel yapı itibariyle yetişkinlerin işlemiş olduğu suçlardan ayırmaktadır. Bu da çocuk/genç suçluluğuyla, yetişkin suçluluğuna farklı (ceza-yi) tepkilerin verilmesini zorunlu kılmaktadır. Keza bu zorunluluk kendini, Türk Çocuk Koruma Kanununa egemen “*koruma*” ve de Alman Gençler Ceza Hukukuna egemen “*eğitim*” düşüncesinde bir kez daha göstermektedir. Bu anlamda çocukları, ceza hukuku kapsamında yetişkinlerle aynı kefeye koymamak ve de çocukların fiziksel, zihinsel ve psikolojik olgunluğa erişmesine kadar geçen zaman içinde orantısız cezai tepkilerden korumak için, çocuk/genç suçluluğunun karakteristik yapısına ve şekilsel özelliklerine özel ilgi gösterilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada Almanya ve Avrupa’daki araştırmalar ve bilimsel çalışmalar esas alındığından ve de çocuk suçluluğu, karakteristik yapısı ve de yapısal ve formsal itibariyle, toplumdan topluma, (kültürel, sosyal ve ekonomik sebeplerden dolayı) farklılık gösterebileceğinden, bu çalışma Türkiye’deki çocuk suçluluğunu anlamada yardımcı bir kaynak olarak görülmelidir.

¹ Burda çocuk suçluluğu ibaresiyle kast edilen daha ziyade, çocuk suçluluğuna egemen basit ve orta ağırlıklı suçlardır, örneğin basit adam yaralama, hırsızlık, mala zarar verme suçları gibi. Bu anlamda çocuklar tarafından işlenen ağır suçlar, örneğin adam öldürme, tecavüz ve ya ağır gasp, çocuk suçluluğuna karakterini veren suç tiplerine girmediğinden, çocuk suçluluğu kavramının dışında tutulmuştur. Bu husus çalışmanın ileri aşamalarında daha ayrıntılı şekilde ele alınacaktır. Genç suçluluğuyla da 14 ile 16 yaş grubuna dahil kişilerin işledikleri fiiller anlatılmak istenmiştir. Bu kapsamda belirtmek isterim ki, çocuk ve genç kavramları farklı grupları temsil etse, psikolojik ve sosyal gelişimleri bakımından farklılık gösterebilir de, bu çalışmada verilen kaynaklar iki grup içinde önemli olduğundan, iki grupta çalışmaya dahil edilmiştir.

I) ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ

Çocuklara özel bir ceza hukukunda, koruma ya da eğitim düşüncesinin anlamının kavranabilmesi için, çocuk suçluluğunun karakteristik yapısının iyi bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Örneğin, çocukların çocukluktan yetişkinliğe geçtiği dönem içerisinde işlemiş olduğu basit suçların, örneğin hırsızlık, basit adam yaralama ya da mala zarar verme suçlarının, gelişim süreçlerinin bir parçası olduğunun tespitini yapabilmek bize çocuk suçluluğuyla yetişkin suçluluğunun karakter yapıları arasındaki farkı anlayarak, çocuk suçluluğuna farklı bir bakış açısıyla bakmamıza yardımcı olacaktır. Keza, Almanya`da ceza ehliyetine sahip olmayan 14 yaşın altındaki çocuklarla, gençlerin ve ya yetişkinlerin işlemiş oldukları suçlar bile farklı kavramlarla ifade edilmektedir. "Kriminalität" kavramıyla, işlenmesi halinde ceza hukuku kapsamında belirli bir devletsel tepkiyi beraberinde getiren her türlü fiil, anlatılmak istenirken², "Kinderdelinquenz" kavramıyla 14 yaşın altındaki küçüklerin suç oluşturmayan, ceza hukukuna aykırı fiilleri vurgulanmaktadır³. Bu anlamıyla Alman Literatüründe, 14 ile 18 yaş grubuna giren gençlerin işlemiş oldukları suçları "Kriminalität" kavramı yerine "Jugenddelinquenz (Genç Suçluluğu)" ibaresiyle ifade etmeye çalışarak, yetişkinlerle gençler arasında işlenen suçların karakteristik yapı farklılığını ibaresel olarak dile getirmeye çalışanların sayısı az değildir. Bunu desteklemek için sunulan argümentlerin başında, çocuk ve gençlerin motivasyonel ve de ruhsal bakımdan yetişkinlerden farklı özelliklere sahip oldukları, bu anlamıyla bunların ceza hukukuna aykırı eylemlerinin kural olarak yetişkinlerin işlemiş oldukları suç tiplerine pek uymadığı, gelmektedir⁴.

Değindiğimiz hususlara açıklık getirebilmek için aşağıda, çocuk ve genç suçluluğunun kural olarak belirli bir dönem içerisinde (episode) kendini gösteren normal hukuka aykırılıklar olarak mı, yoksa kriminal bir kariyerin ilk basamağı olarak mı görülmesi gerektiği sorusuna değinilerek, çocuk ve genç suçluluğunun karakter ve biçimsel yapısı ele alınacaktır.

² Eckard Pongratz, Zum Umgang mit kindlichen Auffälligkeiten, 1. Baskı, Mainz 2000, S.15.

³ Josef Kürzinger, 2. Baskı, Dresden 1996, Kriminologie, Rn. 271; Hans Joachim Schneider, Kriminologie, New York 1993, S. 220.

⁴ Karşılaştırma için bkz. Eckard Pongratz, Zum Umgang mit kindlichen Auffälligkeiten, 1. Baskı, Mainz 2000, S. 18; Frank Neubacher, "Kinderdelinquenz", Zeitschrift für Rechtspolitik, 1998, S.121 (123).

a) Episode mi Yoksa Kriminal Kariyerin İlk Basamağı mı?

Çocuklara özel, çocukları ceza hukukunun ağır ve aşırı tepkilerinden koruma düşüncesinin ve ya Alman Gençler Ceza Hukukuna ege- men "Eğitim Düşüncesinin" gerçekleştirildiği bir ceza hukukunun gerek- kip gerekmediğini iyi bir şekilde kavrayabilmek için tespiti yapılması gereken hususların başında, çocuklar tarafından işlenen suçların ço- cukların gelişim evresinin bir parçası olup olmadığı gelmektedir. Keza çocuk suçluluğunu bir episode olarak değilde, ileri kriminal kariyerin ilk aşaması olarak görmek, çocukların işlediği suçlara verilecek cezayı tepkilerin şeklini ve de ağırlık derecesini ve çocuk ceza hukukuna ege- men ilkenin karakterini köklü şekilde etkileyecektir. Başka bir deyişle, çocukların işlediği suçları, yetişkin suçluluğuyla karıştırmamak ve de çocuklara işledikleri fiiller yüzünden daha bir müsamaha gösterebilme- nin yoluda bu tespitten geçmektedir. Çünkü, çocukların gelişim evreleri içinde hukuka aykırı fiiller işlemesi nadir görülen bir olgu değilse, ço- cukları, eğitim ya da koruma düşüncesiyle olsa bile, her eylemlerinden dolayı cezalandırmanında gerekli olmadığı anlaşılır demektir. Çocuk- ların davranışlarının kendine ait kuralları vardır ve büyük çoğunlukla çocuk suçluluğuna, çocukların oyun, spor ve macera arayışları damga- sını vurmaktadır⁵. Suçsal fiiller, çocukluk döneminde, çocuğun gelmiş olduğu sosyal sınıftan bağımsız olarak hemen hemen bütün çocuklarda görülmekte ve bu durum alışla gelmemiş bir durum olarakta görülme- mektedir⁶. Bu kapsamda, Alman Gençler Ceza Hukukunda eğitim dü- şüncesi odaklı tartışmalara değinmekte yarar vardır. Almanya'da genç suçluluğunun, her halükarda gençlerin eğitim ve yetiştirme eksikliğiyle açıklanamayacağı ve de bu yüzden gençleri eğitmek amacıyla Alman Gençler Ceza Kanununda düzenlenmiş eğitsel tedbir ve cezalara baş- vurmanında gerekli olmadığı hakim olan görüştür⁷. Bu görüşe daya-

⁵ Hans Joachim Schneider, *Kriminologie*, New York 1993, S. 225.

⁶ Hans Göppinger, *Kriminologie*, 5. Baskı, München 1997, S. 502; Günther Kaiser, *Kriminologie*, 6. Baskı, München 2006, § 29 S. 267; Eckard Pongratz, *Zum Um- gang mit kindlichen Auffälligkeiten*, 1. Baskı, Mainz 2000, S. 63 ; Josef Kürzinger, *Kriminologie*, 2. Auflage, Dresden 1996, Rn. 271; Hans Joachim Schneider, *Kri- minologie*, New York 1993, S. 228; Weber/Meier-Stier in: Wollenweber, *Kinder- delinquenz und Jugendkriminalität*, S. 41; Alexander Böhm, *Einführung in das Jugendstrafrecht*, 3. Baskı, München 1996, S.16; Peter Alexis Albrecht, *Jugendstraf- recht*, 3. Baskı, München 2000, § 2, S. 12; Karl Thomas, "Der *Kinderdelinquenz Ein- halt gebieten- aber wie?*", *Zeitschrift für Rechtspolitik*, 1999, S. 193f.

⁷ Örneğin Wolfgang Heinz, "Das *Jugendstrafrecht auf dem Weg in das 21. Jahrhundert*", *JuS* 1991, S. 898f.; Peter Alexis Albrecht, *Jugendstrafrecht*, 3. Baskı, München 2000,

nak en önemli husussa, genç suçluluğunun da, çocuk suçluluğu gibi, genel olarak geçici bir evre “*episode*” olarak görülmesi gerektiği ve de gençlik evresinde işlenen suçların ve de suç tiplerinin yetişkinliğe geçiş dönemiyle ilintili olarak azalmaya başladığıdır⁸. Bu durum literatürde şu şekilde açıklanmaktadır; gençler yaşlarına ve gelişim süreçlerini tam tamamlamamalarıyla alakalı, hukuk kurallarını daha erken ihlal edebilmektedirler⁹. Çocuk ve genç suçluluğunun normal, yani hemen hemen bütün genç ve çocukların gelişim evresinde görülen bir durum olduğu kriminolojik araştırmalarda kanıtlanmıştır. Bu araştırmalar şöyledir;

Wallerstein ve Wyle`nin 1947`de New York`ta 1698 kişi üzerinde yaptığı gizli suçluluk araştırması neticesinde araştırmaya katılanların % 99`u geçmişlerinde bir ve ya daha fazla suç işlemiş olduklarını ifade etmişlerdir. Bu erkek deneklerden % 89`u 16 yaşından sonra en az bir tane basit hırsızlık suçundan dolayı sorumlu olduklarını beyan etmişlerdir¹⁰.

1973 tarihinde Hamburg`ta 5169 öğrenci üzerinde araştırma yapılmış, bu araştırma neticesinde, ankete katılan 8. sınıf öğrencilerinden (farklı okullara mensup) hemen hemen hepsi basit bir suç işlemiş olduklarını itiraf etmişlerdir. Bu suçların çoğunluğunu, hırsızlık, mala zarar verme ve biletsiz otobüse binme suçları oluşturmuştur¹¹.

Schumann 1987 yılında 15 ile 17 yaş arası 740 genç arasında yaptığı araştırmada, bunların % 83`nün hayatlarında en az bir kez gençlere has basit suç işlemiş olduklarını tespit etmiştir¹².

§ 9 I, S. 79.

⁸ Karşılaştırma için Torsten Lenz, Die Rechtsfolgensystematik im Jugendgerichtsgesetz, Dissertation 2007, S. 127; Klaus Jürgen Seisar in: Entwicklungstendenzen und Reformstrategien im Jugendstrafrecht im europäischen Vergleich, Dissertation 1987, S. 75; Michael Bock, Kriminologie, 2. Baskı, München 2000, S. 372; Hans Jörg Albrecht, Ist das deutsche Jugendstrafrecht noch zeitgemäß?, München 2002, S. 26; Lösel/Bliesener, Aggression und Delinquenz unter Jugendlichen, München 2003, S. 9; Frieder Dünkel in: Entwicklungstendenzen und Reformstrategien im Jugendstrafrecht im europäischen Vergleich, 1997, S. 574.

⁹ Gençler ve yetişkinlerin işlediği suçlar, suç tipleri ve ağırlık dereceleri ve de suç işlemelerine neden unsurlar birbirlerinden farklılık gösterdiğinden, genç ve ya çocuk suçluluğu kavramıyla yetişkin suçluluğu kavramı arasındaki farkı gözden uzak tutmamak gereklidir. Örneğin, yetişkinlerin işlediği vergi kaçırma, evrakta sahtekarlık ve ya dolandırıcılık suçu türleri genç suçluluğunda belirleyici değildir.

¹⁰ Günther Kaiser, Jugendkriminalität, Weinheim 1977, S. 18ff.

¹¹ Konuya dair bkz. Arthur Kreuzer, “Schülerbefragung zur Delinquenz“, RdJB 1975, S. 229-239.

¹² Schumann nach Voß, “Jugendkriminalität zwischen Normalisierung, Informalisierung

Köln ve Freiburg`ta 1999 yılında 13 ile 16 yas arası 5331 öğrenci gizli suçluluk kapsamında yapılan araştırmaya katılmışlardır. Araştırma çerçevesinde ankete katılan erkek öğrencilerin % 71,6`sı ve kız öğrencilerden % 51,7 `si geçmişte bir suç işlemiş olduklarını itiraf etmişlerdir. Bu araştırmada ama dikkati çeken en önemli noktaysa, ankete katılan erkek öğrencilerden % 9`nun anket kapsamında itiraf edilen suçların % 50`sinden sorumlu olduklarının tespit edilmiş olmasıdır¹³.

Hemen hemen herkesin, hayatında bir defada olsun kanuna aykırı eylem işlediğine en önemli örneği İsveç`te yapılan bir gizli suçluluk araştırması ortaya koymuştur. İsveç`te yapılan çalışmaya göre ankete katılan hukuk fakültesi öğrencilerinden % 92`si gençlik döneminde bir suçtan dolayı sorumlu olduklarını itiraf etmişlerdir¹⁴.

Yukarıda sunmuş olduğumuz araştırmalardan çıkan sonuçlardan en önemlilerinden biri, çocuk suçluluğuna egemen basit suçların işlenmesine ceza hukuku kapsamında tepki vermenin ilk etapta gerekli olmadığıdır, şayet Alman Gençler Ceza Kanununda bahsedilen eğitim düşüncesine ve de Türk Çocuk Koruma Kanununa ,sözümona, egemen koruma anlayışına samimi şekilde inanılıyorsa. Keza çocukların suç işlemesini, onların yeterli şekilde eğitilmediği ya da korumaya ihtiyaç duyduklarının bir göstergesi olarak algılasak, hemen hemen bütün çocukların iyi bir eğitim almadığını ya da ceza hukuku tedbirleriyle koruma altına alınması gerektiğini de inanmamız gerekir¹⁵, ki böylesi bir anlayışın bilimsel bir temelini olmadığı yapılan gizli suçluluk araştırmalarında ortaya koymuştur.

und Strafverfahren“, in: FS für Lekschas, S. 85.

¹³ Dietrich Oberwittler, *Soziale Lebenslagen und Delinquenz von Jugendlichen*, Dissertation 1998, S. 21; benzeri sonuçlara varan araştırmalar için bkz. Carola Heitlinger, *Die Altersgrenze der Strafmündigkeit*, Dissertation 2004, S. 38.

¹⁴ Gerhard Wolf in: *Freiheit statt Strafe*, S. 18. Aynı şekilde Amerika`da ve Norvec`te yapılan araştırmalarda sadece küçük bir kısım gencin hayatlarında hiç bir suçla karşılaşmış olduklarını ortaya koymuştur. Bkz. Hans Joachim Schneider, *Kriminologie*, New York 1993, S. 184ff. Ayrıca farklı örnekler için, Weber/Meier-Stier, *“Kinderdelinquenz im Wandel“*, in: Wollenweber, *Kinderdelinquenz und Jugendkriminalität*, S. 37; Oberwittler, *Soziale Lebenslagen und Delinquenz von Jugendlichen*, Dissertation 1998, S.19 f.; Hans Göppinger, *Kriminologie*, 5. Baskı, München 1997, S. 502.

¹⁵ Aynı şekilde Heribert Ostendorf, *JGG*, 6. Baskı, München 2003, Grdl. zu § 1-2 Rn. 5.

b) Yoğun Şekilde Suç İşlemiş Gençler “Intensivtäter”

Yalnız şunu belirtmek gerekirken, çocukluk ve ya gençlik döneminde ortaya çıkan hukuka aykırı davranışların hemen hemen bütün çocuklarda görüldüğü kuralına sınırlamanın getirilerek daha somutlaştırılması gerekmektedir. Keza, çocuk suçluluğunun normallığı ve de sebeplerine dair yapılan araştırmalar göstermişirki, gençler ve de çocuklar arasında (sayısı fazla olmasada), göz ardı edilemeyecek küçük bir grubun var olduğu, ve de bu grup içerisindeki çocuk ve gençlerin yoğun bir şekilde suç işledikleridir. Örneğin Bock'un araştırmalarına göre Almanya'da gençler tarafından işlenen suçların yarısından fazlası polis kayıtlarına geçmiş genç suçluların yüzde 5-7' si tarafından işlenmektedir¹⁶. Bu tespitin doğal sonucu, bu gruba giren “Intensivtäter” çocuk ve gençler için, çocuk suçluluğunun normal olduğu ve ileriki suçluluk için bir gösterge olmadığı tezinin geçerli olmadığıdır. Schneider'a göre bu gruba dahil olan ve de çocukluk ve gençlik evresinde yoğun şekilde ceza hukuku kurallarını ihlal eden kişilerin, ileride de (yetişkin oldukları dönemde de) sık sık suç işleme ve çocukluk döneminde kazanmış oldukları kriminal kariyeri sürdürme eğilimleri kuvvetle muhtemeldir¹⁷. Yalnız bu iddianın relative edilerek, sınırlandırılması gerektiğine inanmaktayım. Keza Lamnek'in araştırmaları ortaya koymuşturki, bahsini ettiğimiz yoğun şekilde suç işlemiş olan intensiv genç suçluların yarısı dahi 18' ne vardıktan sonra kriminal kariyerlerinden vazgeçmektedirler. Bu durum yoğun bir şekilde suç işlemiş ve 10 yılı aşkın gözlemlenmiş gençler arasında yapılan bir araştırmayla desteklenmiş durumdadır¹⁸. Ayrıca şunuda belirtmek gerekirken, Schneider'in yoğun şekilde suç işlemiş gençler hakkında ileri sürmüş olduğu iddianın daha kapsamlı şekilde araştırılması gerekmektedir,

¹⁶ Michael Bock, Kriminologie, 2. Baskı, München 2000, S. 372; konuya dair ayrıca bkz. Schneider, Einführung in die Kriminologie, S.223f.; Dietrich Oberwittler, Soziale Lebenslagen und Delinquenz von Jugendlichen, Dissertation 1998, S. 27f.; Hans Joachim Schneider, “Wesen und Erscheinungsformen der Kinder- und Jugenddelinquenz”, Jura 1991, S. 342ff.; Dieter Rössner, “Erziehungsgedanke und Systematik des Jugendgerichtsgesetzes”, in: Grundfragen des Jugendkriminalrechts und seiner Neuregelung, S. 350f.

¹⁷ Hans Joachim Schneider, Kriminologie, New York 1993, S. 223f.; Toni Breuer, Kriminologie als kriminologische Handlungslehre, Langwaden 1998, S. 378f.

¹⁸ Siegfried Lamnek, “Sozialisation und kriminelle Karriere, in: Mehrfach auffällig, 1982, S. 34; aynı şekilde Wolfgang Ludwig, “Die Funktion des Erziehungsgedankens im Jugendstrafvollzug”, ZfJ 1986, S. 337f.

çünkü bu konuda yeterli derecede kanıt literatürde sunulmuş değildir¹⁹. Aynı şekilde Heinz`de, geçmişinde bir çok suç işlemiş gençlerin genelde belirli bir dönemde intensiv-aşırı şekilde kanunları ihlal etmiş olduklarına dikkati çekmektedir²⁰. Sonuç olarak diyebiliriz ki; çocuk ve gençlerin bu dönemlerde işlemiş oldukları hukuka aykırı fiiller kural olarak normal ve yetişkin olmakla birlikte geçici olan bir davranış şekli olarak görülmelidir. Bu kurala istisnayı ilk etapta, yoğun şekilde suç işlemiş olan gençlerin oluşturmaktadır.

c) Ağır Suç(lar) İşlemiş Gençler Bakımından Çocuk Suçluluğunun Normallığı Tezinin Savunulabilirliği!

Ağır suçların işlenmesini, çocukluk ya da gençlik evresinde görülen suçluluğun normal bir hareket olması tezi içinde değerlendirmek pek mümkün görünmemektedir, çünkü böylesi ağır suçların işlenmesi (adam öldürme, tecavüz gibi) ne çocuk suçluluğuna egemen, basit ve orta ağırlıklı suç işlenmesi konseptine uymakta ne de çocukların ve ya gençlerin gelişim evresi içerisinde görülebilen hukuka aykırılıklar perspektifinde bakıldığında "*jugendtypisch*" yani çocuksal ya da gençsel olarak değerlendirilebilmektedir. Keza polis tarafından tutulan Kriminal-istatistiklere bakıldığında görüleceği gibi ağır suçlar, çocuklar ve gençler tarafından nadiren işlenmekte ve de bu suçların işlenmesinin nedenleriyle, "*jugendstypisch*" olarak değerlendirdiğimiz basit suçların işlenmesinin nedenleri farklılık göstermektedir. Aynı şekilde belirtilmesi gerekirken, ağır suçları işleyen çocuk ve ya gencin, bu tür suçları işlemesini iyi eğitilmediği çıkarımıyla açıklamaya çalışmak her olay için geçerli değildir. Yani çocukların ve ya gençlerin böylesi ağır suçları işlemesine kötü eğitim, yetersiz aile eğitimi ya da farklı nedenler sebep olabileceği gibi, böylesi ağır suçların işlenmesinin gençler ya da çocuklar arasında görülmesinin nedenini psikolojik sorunlarda oluşturabilir²¹. Yapılan araştırmalar, yoğun şekilde suç işleyen ya da

¹⁹ Siegfried Lamnek, "*Die spezialpräventiven Wirkungen jugendrichterlicher Maßnahmen*", in: Jugendstrafe an Vierzehn und Fünfzehnjährigen, S. 45f.

²⁰ Wolfgang Heinz, "*Das Jugendstrafrecht auf dem Weg in das 21. Jahrhundert*", JuS 1991, S. 898; vgl. auch Lösel/Bliesener, Aggression und Delinquenz unter Jugendlichen, München 2003, S. 9.

²¹ Konuya dair ayrıca bkz. Dieter Rössner, "*Erziehungsgedanke und Systematik des Jugendgerichtsgesetzes*", in: Grundfragen des Jugendkriminalrechts und seiner Neuregelung, S. 350f.

ağır suçlar işlemiş gençler arasında ciddi sosyal problemleri, aile ve okul yaşamlarında ciddi zorluklarla karşı karşıya olanların varlığını ortaya koymuştur²². Yani bu tip gençler ve ya çocukların, işlemiş oldukları suçları, çocuk suçluluğunun normallığı varsayımı dışında, psikolojik, sosyal ya da başka nedenlere dayanan eksikliklerle açıklamak daha tutarlı görünmektedir.

d) Çocuk ve ya Genç Suçluluğunun Normallığı Varsayımına Eleştiriler

Alman Literatüründe, çocuk ve ya genç suçluluğunun normal "episode" olduğu ve de normal kabul edilebilecek basit çocuk suçluluğunun aktörleri genç ve ya çocukların eğitimi için ekstra cezaiyî tedbirlere başvurma'nın gerekli olmadığı varsayımına eleştirel bakan düşüncelerde vardır. Bock`a göre genç suçluluğunun normal ve episode olduğuna dair varsayımlar sadece yanıltıcı olmayıp, aynı zamanda saf bir yaklaşım. Bock bu düşüncesini kanıtlamak için, aksi düşüncede olanların, genç ve çocuk suçluluğuna eksik ve yetersiz yetiştirme ile eğitimin sebep olduğunu görmezden geldiklerini iddia etmektedir²³. Bock`un bu düşüncesine destek Beulke`den gelmektedir. Beulke, Bock`tan farklı olarak, genç ve çocuk suçluluğunun, gizli suçluluk araştırmalarında gösterdiği gibi, normal olduğunu kabul etmekle birlikte, genç ve çocukların basit suçlarına dahi cezaiyî tepki vermemenin yanlış olduğunu düşünmektedir. Beulke`ye göre, basitte olsa, işlenmiş bir suça tepki verilmemesi çocuk ve gencin eğitilmesinde yanlış bir yöntem olacaktır. Keza aksi halde, aile içinde dahi çocuğun yaramazlıklarına hiç bir şekilde tepki verilmemesi ve de çocuğun cezalandırılmaması gerekir²⁴.

Çocuk suçluluğunun normallığıne ve de bunun genç ve ya çocukların gelişim evrelerinin bir parçası olduğuna ve bunun gizli suçluluk araştırmalarıyla desteklenmiş olmasına kuşkuyla yaklaşan ve eleştiren diğer isimlerden biride Grünewald`tır. Grünewald`a göre, her çocuğun ve ya gencin hukuka aykırı fiiller işlemesi ve de bu fiillerin

²² Dieter Rössner, "Erziehungsgedanke und Systematik des Jugendgerichtsgesetzes", in: Grundfragen des Jugendkriminalrechts und seiner Neuregelung, S. 350f.

²³ Michael Bock, "Je weniger desto besser", in: FS für Hanack, S. 634.

²⁴ Werner Beulke, "Brauchen wir eine Wende im Jugendstrafrecht", in: GS für Meyer, S. 691.

bir çoğunun gizli kalması "*Ubiquitäts- Eposodenhaftigkeitstheze*" tezi sadece genç ve çocuklar için geçerli olmayıp, bu durumu yetişkinlerde de görmek mümkündür. Yani, Grünewald yetişkinlerinde basit suçluluk kapsamında birçok suç işledikleri ve de bunların bir çoğunun gizli kaldığı (soruşturma makamlarına intikal etmediği), bu anlamıyla "*Ubiquität- gizli suçluluk*" tezinin yetişkinler içinde geçerli olduğu sonucuna varmaktadır²⁵. Bu haliyle Grünewald'a göre sadece genç ve ya çocuk suçluluğunun normal olduğu iddiası, yetişkin suçluluğunun basit suçlulukta kalan kısmının buna dahil edilmemesi, yanlış bir çıkarımdır. Şunu belirtmek gerekirken, Grünewald bu sonuca, yetişkinlerin işlediği basit suçlarında normal bulup onlara karşıda cezayı tepki verilmemesini savunmak için değil, bilakis, çocukların işledikleri basit suçlarında, yetişkinlerde olduğu gibi, Alman Gençler Ceza Hukukunda düzenlenmiş eğitim tedbirleri ve ya cezalarla müdahale edilmesi gerekliliğini ortaya koymak için varmaktadır. Yoksa, ilerde belirli bir kriminal kariyer yapma riski olan çocukların zamanında tespit edilememesi tehlikesi büyük olacaktır. O yüzden, çocuk/genç suçluluğunun normal olduğu varsayımına inanmak, çocuk ve ya gençlerin hukuka aykırı fiillerine, basitte olsalar, müdahale etmemeyi meşru kılmamaktadır²⁶.

e) Eleştirilere Karşı Kişisel Düşünce

Daha öncedende değinildiği gibi, çocuk/genç suçluluğunun temelini eksik eğitim ve yetersiz gelişimin oluşturduğu yönlü Bock'un düşüncesine karşı şu şekilde itiraz edilebilir. Bock'un düşüncesini kabul ettiğimizde, hemen hemen bütün çocuk ve gençlerin iyi eğitilmediğini ve de gelişim süreçlerinin eksik şekilde ilerlediğini kabul etmemiz gerekecektir, çünkü yukarıda da (gizli suçluluk araştırmaları ışığında da) vurguladığımız gibi, hemen hemen her çocuk ve ya genç hayatlarında birkezde olsa, hafif suçlar işlemiş vaziyettedir. Ayrıca, Bock'un düşüncesinin bir temeli olup olmadığını bilmek için, çocukluğunda ya da gençliğinde basit suç işlemiş kişilerden kaçının,

²⁵ Ralph Grünewald, Die De-Individualisierung des Erziehungsgedankens im Jugendstrafrecht, Dissertation 2003, S. 181-185.

²⁶ Ralph Grünewald, Die De-Individualisierung des Erziehungsgedankens im Jugendstrafrecht, Dissertation 2003, S. 181-185.

yetişkinlik döneminde de (çocukluk döneminde işlediği suçlara tepki verilmediğinden dolayı), suç işlediğini tespit etmek gerekmektedir. Araştırmalar, gençsel (jugendtypisch) olan suçluluğun, yetişkinlik döneminde kendiliğinden bırakıldığını, çocukluk döneminde görülen suçluluğun kural olarak ileriki yaşamda kriminal bir kariyerin başlangıcı olmadığını ve yetişkin suçluluğunun oluşum ve karakter yapısının çocuk suçluluğundan farklı olduğunu göstermiştir²⁷. Ayrıca belirtilmesi gereken farklı bir hususda var ki, o da, çocuk/genç suçluluğunun kaynağının eksik ve yetersiz eğitim/gelişim olduğunu farz etsek bile, bu eksik eğitim ve ya gelişimin sonuçlarının ortadan kaldırılmasını ceza hukuku kapsamında nasıl çözebileceğimiz sorusuna cevap vermek gerekecektir, şayet Alman Gençler Ceza Hukukundaki "eğitim" ve Türk Çocuk Koruma Kanunundaki "koruma" düşüncesine samimi bir şekilde inanılıyorsa. Çünkü yapılan bilimsel araştırmalarında gösterdiği gibi, ceza hukuku kapsamında öngörülen tedbirlerle ve ya cezalarla, ne çocukların eğitilmesi ne de onların korunması amacına hizmet etmek mümkün değildir²⁸. Hatta ceza hukuku tedbirlerinin, eksik ve yetersiz eğitilen ya da yetiştirilen, ve de bu yüzden suç işlemeye eğilimli olan gençlerde tam tersi bir etki yarattığı, yani onları daha bir kriminal yaptığı bilimsel çevrelerde hakim olan görüş-

²⁷ Bkz. Frank Neubacher, "Kinderdelinquenz", Zeitschrift für Rechtspolitik, 1998, S.121 (123); Eckard Pongratz, Zum Umgang mit kindlichen Auffälligkeiten, 1. Baskı, Mainz 2000, S.67.

²⁸ Bu noktada Almanya'da yapılan yeniden suçluluğun tespitine hizmet eden istatistiklere dikkati çekmek isterim. Bu istatistiklere göre, hükmedilen ceza ve ya tedbirin şekline göre, o tedbir ve ya cezanın infazı sonrası işlenen yeniden suçluluğun oranında farklı olmaktadır. Bu istatistiklere göre, belirli bir kurum, kuruluşa ya da cezaevine sevk edilen çocukların yeniden suç işlemesi oranı, bu tür eğitim kurumlarına ya da cezaevlerine yerleştirilmeyip başka şekilde cezalandırılan çocukların suç işleme oranından daha fazladır. Aynı şekilde, hükmedilen ceza ve ya tedbirin sertliğiyle ve uzun sürmesiyle orantılı olarak yeniden suç işleme riskide artmaktadır. Bunu daha somutlaştırmak gerekirse; İlk suçlarından dolayı mahkeme önüne çıkartılmış gençler arasında yapılan yeniden suçluluk araştırmasına göre, hürriyeti bağlayıcı ceza dışında, davanın kapatılması ya da başka hafif cezalarla cezalandırılanların yeniden suç işleme oranı, hürriyeti bağlayıcı cezalarla çarptırılan gençlerden daha azdır. Bu nedenledir ki literatürde haklı olarak, ne kadar ağırsa hükmedilen ceza ve ya tedbir, yeniden suç işlenmesi riskide o kadar daha fazladır varsayımı ciddi şekilde savunulmaktadır. Konuya dair tartışmalar için bkz. Berckhauer/Hasenpusch, "MSchrKrim 1982", S. 319; ayrıca Hans- Jörg Albrecht, Ist das deutsche Jugendstrafrecht noch zeitgemäß?, München 2002, S.53. Ayrıca Wolfgang Heinz, "Das Jugendstrafrecht auf dem Weg in das 21. Jahrhundert", JuS 1991, S. 898; Albrecht/Dünkel/Spieß, "Empirische Sanktionsforschung und die Begründbarkeit der Kriminalität", MSchrKrim 1981", S. 317f.

tür²⁹. Bu bağlamda Beulke'nin ceza hukuku tedbirlerini, aile içindeki eğitimde de çocukların cezalandırıldığı savıyla, meşru göstermeye çalışmasının, kabul edilebilir bir yanının olmadığını belirtmek gerekir, çünkü aile içindeki eğitim ile çocuklara ve ya gençlere özel ceza hukukunda adı geçen eğitim ya da koruma kavramlarının içerik olarak aynı kefeye koymak ya da karşılaştırmaya çalışmak tamamıyla yanıltıcıdır. Örneğin, aile içinde geçerli olan, sıcaklık, bireysel ilişki, sevgi, ailesel bağlar ve de bununla ilintili olan eğitime göreviyle, işlenen kriminal suçlara cezai müdahaleyi kendine ödev edinen ceza hukukunun mantığını kıyaslamak mümkün değildir.

Grünwald'ın argümanları da belirli noktalarda tutarlı görünmemektedir. Grünwald'ın dediği gibi, gizli suçluluk oranının yetişkinler arasında da yoğun olduğu savını kabul etsek bile, bu yetişkinler arasında işlenen hafif suçluluğunda, gençlerde olduğu gibi, normal olduğu tezini kanıtlamaya yetmez, çünkü çocuk ve ya gençlerin hukuka aykırı fiiller işlemesinin hareket nedenleri ve motivasyonlarıyla, çocuk ve ya gençlerin kural olarak belirli basit suçları işlemesinin sebepleri, yetişkinlerinkiyle aynı değildir³⁰. Çocuk/genç suçluluğunun kural olarak normal olması teziyle dile getirilmek istenen, basit suçların işlenmesinin kural olarak, çocuk ve gençler arasında alışılmadık bir durum olmadığı ve de bu anlamıyla normal olarak görülebileceğidir, çünkü çocuk ve ya gençlerin belirli nedenlerden dolayı (örneğin olgun olmayışları, macera arayışları, düşüncesiz davranmaları vs.) hukuk kurallarını çiğnedikleri varsayımından hareket edilmektedir. Bu durum ama yetişkinler için söz konusu değildir. Örneğin, yetişkin birinin süpermarkette bulduğu fırsatı kaçırmamak için, düşüncesiz davranarak hırsızlık yapması ya da kendini arkadaş grubuna kanıtlamak için bir kavgaya girmesi ya da arkadaş baskısı yüzünden belediye otobüsünü boyaması, pek akla yatkın gelmemektedir. Ama bu saydığımız faktörler, çocuk ve ya genç suçluluğunda belirleyici unsurlardan

²⁹ Konuya dair tartışmalar için bkz. Hans-Jörg Albrecht, *Ist das deutsche Jugendstrafrecht noch zeitgemäß?*, München 2002, S.53; Albrecht/Dünkel/Spieß, *"Empirische Sanktionsforschung und die Begründbarkeit der Kriminalität"*, MSchrKrim 1981", S. 317f.; Horst Viehmann, *"Statt Verschärfung des Jugendstrafrechts, in: Entwicklungstendenzen und Reformstrategien im Jugendstrafrecht und im europäischen Vergleich"*, S. 656f.

³⁰ Hans Joachim Schneider, *"Wesen und Erscheinungsformen der Kinder- und Jugenddelinquenz"*, Jura 1991, S. 344.

biridir. Ayrıca, Grünewald`ın dediği gibi, yetişkinlerin basit suçluluğunda normal/episode olması varsayımı (dogru olduğunu kabul edelim), bu onun dediği gibi, çocuk ve ya genç suçluluğuna karşıda cezai tedbirlerin uygulanmasının zorunlu olduğu sonucuna zorunlu olarak götürmek durumunda değildir. Grünewald`ın bu varsayımını, yetişkinlerin işlediği basit suçlara karşıda cezai tedbirlerin uygulanmasının zorunlu olmadığı yolluda yorumlayabiliriz³¹.

II) ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN YAPISAL GÖSTERGELERİ

Çocukların işlemiş oldukları fiillerin ayırt edici özellikleri, hareket ve davranışlarına neden olan motivasyonları bizim için, çocuk/genç suçluluğuyla yetişkin suçluluğu arasındaki farkı anlamamızda yardımcı olan önemli belirtilerdir. Çocuklar ve gençler gelişim evresi içinde olup, yetişkinliğe geçebilmek için bu evreyi tamamlamak zorundadırlar. Bunun içinde, içinde buldukları toplumu tanıyabilmek ve toplum içerisinde topluma uygun (ya da aykırı) bir birey olabilmek içinde, o toplumun kurallarını öğrenmek, yetişkinlerin önceden yaratmış oldukları dünyayı tanımak durumundadırlar. Çocuklar bu anlamıyla, yetişkinliğe geçmeden evvelki aşamada, kendilerine ait bir dünyaya sahiptirler ve de bu dünya içinde gerçek ve fantezi arasındaki çizgi kalın bir şekilde çizilmemiş olup, kuralları çiğnemek görülmemiş bir davranış şekli değildir³². Yalnız çocukların davranışlarına egeyen olan kasıt ve hareket sebepleriyle yetişkinlerinkinin aynı değildir. Macera arayışı, yeni bir şeyler deneme hırsı, deneyim eksikliği, saflık, can sıkıntısı vs. gibi durumlar çocuk suçluluğunun ortaya çıkmasına neden faktörler arasındadır³³. Örneğin bir çocuk, saygısını kazanmak

³¹ Cezai tedbirlerin uygulanmasının zorunlu olmadığı durumlarda, hukuka aykırı fiillerle ortaya çıkan zararın özel hukuk kapsamında tazminine gidilmesi gerekir. Bu bağlamda şunu belirtmek isterim ki, Avrupa`da ceza hukukunun tamamıyla iptal edilmesi, ağır suçlar dışında kalan suçların özel hukuk kurallarıyla halledilmesi, ağır suçları işleyenlerinde ceza evi dışında, rehabilite merkezlerinde rehabilite edilmesi gerektiğini savunan akımın "Abolitionistler" ciddi temsilcileri bile vardır. Örneğin, Plack Arno, Plädoyer für die Abschaffung des Strafrechts, 1. Baskı, München 1974.

³² Hans Joachim Schneider, Kriminologie, New York 1993, S. 223f .; Rudolf Wassermann, "Der Kinderdelinquenz Einhalt gebieten- aber wie?", NJW 1998, S. 2097 (2099).

³³ Rudolf Wassermann, "Der Kinderdelinquenz Einhalt gebieten- aber wie?", NJW 1998, S. 2097 (2099).

istediği kişiye kendini kanıtlamak için hukuka aykırı fiil işleyebilir. Çocuklar, hukuka aykırı fiilleri genelde oyun ya da boş zamanları esnasında işlemektedirler³⁴. Ayrıca çocuk suçluluğunun ayırt edici özelliklerinden biride, çocukların suç işlemeyi genelde planlamayıp, sadece ellilerine geçen fırsatı değerlendirmektedirler³⁵, örneğin önceden bir hırsızlık planı yapmamış bir grup çocuğun, alışveriş esnasında o anki grup dinamiği içinde hırsızlık yapmaya çalışması ya da market sahibinin dalgınlığının onları spontan şekilde hırsızlık yapmaya güdülemesi ya da içlerinden bazılarının grup baskısına boyun eğmesi gibi. Ayrıca çocuklar yakalandıklarında, işledikleri suçu itiraf etmeye, yetişkinlerin aksine çok daha hazırdırlar³⁶.

Çocuk suçluluğunun yetişkin suçluluğundan, nedensel özellikleri bakımından farklılık gösterdiğini belirtmek için son olarak hırsızlık suçunu örnek göstermek isterim. Hırsızlık suçu çocuklar ve gençler arasında işlenen suç tiplerinin ilk sırasında yer almaktadır. Bu oran hemen hemen işlenen çocuk suçluluğunun yarısına isabet etmektedir³⁷. Çocuklar arasında hırsızlık suçunun işlenmesinin nedenleri arasında, çocukların aileleri tarafından yaşlarının küçüklüğü nedeniyle daha az ceza alacaklarından dolayı kullanılmaları dışında³⁸, sevgi eksikliği, çocukların çevresi tarafından ilgi görmemesi, belirli bir gruba girmek isteyen çocuğun o grup üyeleri tarafından kullanılması, çocuğun kendine haksızlık yaptıklarını düşündüğü kişilerden intikam almaya çalışması³⁹ vs. gelmektedir. Çocukların işlemiş oldukları hırsızlık suçunda, yetişkinlerin işlediği hırsızlık suçlarındaki motivasyondan farklı olarak, para dışında, çocuğun üyesi olduğu grup içinde itibarını artırma güdüsü ya da prestij kazanma ihtiyacıda etkili olmuş olabilir⁴⁰.

³⁴ Pongratz, Zum Umgang mit kindlichen Auffälligkeiten, 1. Baskı, Mainz 2000, S.15.; Carola Heitlinger, Die Altersgrenze der Strafmündigkeit, Dissertation 2004, S. 52.

³⁵ Weber/Meier-Stier, "Kinderdelinquenz im Wandel", in: Kinderdelinquenz und Jugendkriminalität, S. 42.

³⁶ Hans Göppinger, Kriminologie, 5. Baskı, München 1997, S. 510.

³⁷ PKS 2008, S. 88.

³⁸ Bu durum özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler için geçerlidir.

³⁹ Nave nach Weber/Meier-Stier, "Kinderdelinquenz im Wandel", in: Kinderdelinquenz und Jugendkriminalität, S. 32.

⁴⁰ Pongratz, Zum Umgang mit kindlichen Auffälligkeiten, 1. Baskı, Mainz 2000, S. 55.

III) SONUÇ

Yukarıda belirttiğimiz hususlar doğrultusunda varılabilecek sonucu aşağıdaki gibi özetleyebiliriz; çocuk ve ya gençler arasında görülen basit hukuka aykırı fiiller, kural olarak ileriki (yetişkinlik dönemindeki) kriminal kariyerin bir başlangıcı olmayıp, onların gelişim evresinin bir parçasıdır. Bu tespitle, bütün genç ve ya çocukların, gelişim evrelerinin bir parçası olarak mutlaka suç işleyeceği değil, şayet böylesi kanuna aykırı fiillerin görülmesi halinde bu durumun abartılmaması, cezai tedbirlere başvurmanın akla gelebilecek ilk alternatif olmaması gerektiği anlatılmak istenmektedir. Eğer çocuk ve ya gençlerin olgunlaşmadan önce farklı gelişim evrelerinden geçtiğine inanıyorsak, onları yetişkinlerle aynı kefeye koymamızın gerektiğide açıktır, ki çocuk ve ya genç suçluluğunun yapısal özellikleri bu olguyu destekleyici niteliktedir. Bu duruma, koruma ve ya eğitim düşüncesiyle istisna getirmek, samimiyetsiz bir tutum olacaktır. Bunu Alman Gençler Ceza Hukuku ve Türk Çocuk Koruma Kanunlarına egemen ilkeler ışığında somutlaştırdığımızda şöyle bir çıkarıma varırız; çocukları korumanın ya da eğitmenin olmazsa olmazlarının başında, onları ceza hukukunun uygulanma alanı dışına çıkarmak gelmektedir. Devlet müdahalesini ancak, hukuka aykırı suç işleyen çocuk ve ya gencin, bu aykırı davranışlara içinde bulunduğu ciddi sorunların neden olduğu ve ya müdahale etmemenin gelecekteki kriminal kariyeri destekleyici etkilerinin olduğu durumlarda düşünmek gerekir. Bu durumlarda bile, hürriyeti bağlayıcı tedbir ve ya cezalara başvurmak en son çare olarak düşünülmelidir, şayet çocukların korunması ve ya hatalarının gözler önüne serilerek eğitimlerine yardımcı olunmasına samimiyetle inanılıyorsa. Hürriyeti bağlayıcı cezalara alternatif olarak akla örneğin, para cezası, sosyal kurum ve ya kuruluşlarda hizmet etme cezası, belirli sosyal içerikli kurslara katılma, psikolojik yardım tedbirleri vs. gelebilir. Son olarak belirtmek isterimki, bu çalışma kapsamında hürriyeti bağlayıcı cezalara sadece, çocuk/genc suçluluğunun ağır biçimlerinde (örneğin adam öldürme ve ya tecavüz suçlarında) başvurulabilmesi savunulmaktadır, keza bu tür durumlarda mağdurun ve ya geride kalanların pozisyonu çocuk ve ya gençlerin konularından daha ağır basmaktadır.

KAYNAKLAR

- Albrecht, Hans-Jörg Ist das deutsche Jugendstrafrecht noch zeitgemäß?, Gutachten zum 64. Deutschen Juristentag, 2002.
- Albrecht, Peter-Alexis Jugendstrafrecht, 3.Auflage, München 2000.
- Albrecht Hans-Jörg [u.a.] Empirische Sanktionsforschung und die Begründbarkeit von Kriminalpolitik, MschrKrim 1981, S.310-325.
- Berckhauer, Friedhelm [u.a.] Rückfälligkeit entlassener Strafgefangener Zusammenhänge zwischen Rückfall und Bildungsmaßnahmen im Vollzug, MschrKrim 1982, S. 318-333.
- Beulke, Werner Brauchen wir eine Wende im Jugendstrafrecht? in: FS für Meyer, S. 676-697.
- Bock, Michael Kriminologie, 2.Auflage, 2000.
- Bock, Michael Je weniger desto besser. Wie im Jugendstrafrecht kriminologische Torheiten dogmatisch geadelt wurden, in: FS für Hanack, 1999, S. 625-638.
- Breuer, Toni Kriminologie als kriminologische Handlungslehre, Langwaden 1998.
- Böhm, Alexander Einführung in das Jugendstrafrecht, 3.Auflage, München 1996.
- Düinkel, Frieder Jugendstrafrecht im europäischen Vergleich, in: Entwicklungstendenzen und Reformstrategien des Jugendstrafrechts im europäischen Vergleich, S. 565-635.
- Göppinger, Hans Kriminologie, 5.Auflage, München 1997.
- Grünwald, Ralph Die De-Individualisierung des Erziehungsgedankens im Jugendstrafrecht, Dis. 2003.
- Heinz, Wolfgang Das Jugendstrafrecht auf dem Weg in das 21. Jahrhundert, JuS 1991, S. 896-900 .
- Heitlinger, Carola Die Altersgrenze der Strafmündigkeit, Diss. 2004.

- Kaiser, Günther Kriminologie, Eine Einführung in die Grundlagen, 9.Auflage.
- Kaiser, Günther Jugendkriminalität, 3.Auflage, 1982.
- Kreuzer, Arthur Schülerbefragung zur Delinquenz, RdJB 1975, S. 229-238.
- Kürzinger, Josef Kriminologie, eine Einführung in die Lehre vom Verbrechen, 2.Auflage, Stuttgart,Dresden 1996.
- Lamnek, Siegfried Die spezialpräventiven Wirkungen jugendrichterlicher
- Maßnahmen, in: Jugendstrafe an Vierzehn- und Fünfzehnjährigen, P. Albrecht/ Schüler- Springorum (hrsg.), 1983, S. 17-65.
- Lamnek, Siegfried Sozialisation und kriminelle Karriere- Befunde aus zwei
- Erhebungen in: Mehrfach auffällig, Schüler-Springorum (hrsg.), 1982, S. 13-86.
- Lenz, Torsten Die Rechtsfolgensystematik im Jugendgerichtsgesetz, Diss. 2007.
- Lösel, Friedrich/ Aggression und Delinquenz unter Jugendlichen, Bliesener, Thomas München, Neuwied 2003.
- Ludwig, Wolfgang Die Funktion des Erziehungsgedankens im Jugendstrafvollzug, ZfJ 1986, S. 333-339.
- Neubacher, Frank Kinderdelinquenz, ZRP 1998, S.121-123.
- Oberwittler, Dietrich Von der Strafe zur Erziehung, Jugendkriminalpolitik in
- England und Deutschland (1850-1920), Diss. 1998.
- Ostendorf, Heribert Jugendgerichtsgesetz, Kommentar, 6.Auflage, Köln,Berlin,Bonn,München 2003.
- Plack, Arno Plädoyer für die Abschaffung des Strafrechts, München 1974.

- Pongratz, Eckard Zum Umgang mit kindlichen Auffälligkeiten, 1. Auflage, Mainz 2000.
- Rössner, Dieter Erziehungsgedanke und Systematik des Jugendgerichtsgesetzes in: Grundfragen des Jugendkriminalrechts und seiner Neuregelung, Walter (hrsg.), S. 344-352.
- Schneider, Hans-Joachim Kriminologie, Berlin; New York: die Gruyter 1987.
- Schneider, Hans-Joachim Wesen und Erscheinungsformen der Kinder- und Jugenddelinquenz, Jura 1991, S. 342-349.
- Seiser, Klaus-Jürgen Untersuchungshaft als Erziehungshaft im Jugendstrafrecht, Diss.1987.
- Thomas, Karl Der Kinderdelinquenz Einhalt gebieten- aber wie? ZRP 1999, S.193-196.
- Viehmann, Horst Statt Verschärfung des Jugendstrafrechts: Verbesserung der Lebenslagen- In der Jugendstrafrechtspolitik droht der Verlust der Rationalität, in: Entwicklungstendenzen und Reformstrategien im Jugendstrafrecht und im europäischen Vergleich, Dünkel [u.a. hrsg.], S.651-663.
- Voß, Michael Jugendkriminalität zwischen Normalisierung, Informalisierung und Strafverfahren, in: FS für Leckschas [u.a. hrsg.], S. 79-109.
- Wassermann, Rudolf Der Kinderdelinquenz Einhalt gebieten- aber wie?, NJW 1998, S.2097-2099.
- Weber, Georg Elfriede, Meier-Stier Kinderdelinquenz im Wandel, in: Wollenweber, Kinderdelinquenz und Jugendkriminalität, S.10-47.